

Вітаємо призерів обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року-2017»!

Слободянюк Андрій Миколайович, вчитель
музичного мистецтва КЗ «НВК: ЗШ I-III
ступенів – гімназія №30 ВМР»,
II місце у номінації «Музичне мистецтво»

Снядовська Наталія Володимирівна,
вчитель початкових класів КЗ «НВК: ЗШ I-
III ступенів – гімназія №23 ВМР»,
III місце у номінації «Початкова освіта»

В номері:

I.B. Побережна «Сучасний учитель музичного мистецтва: роль і завдання». 3 досвіду роботи	2
I.B. Терлецька «Методика проведення інноваційних уроків. Традиції та інновації». 3 досвіду роботи	7
A.B. Болюбаш «Тренувальні вправи на розрізнення синонімів, спільнокореневих слів та форм того самого слова». Панорама творчих уроків	10
H.O. Дейнека «Створення безпечних умов життєдіяльності. Безпека користування комп'ютером та Інтернетом». Панорама творчих уроків	14
I.O. Зелінська, Л.Г. Ткачук «Розвиток зв'язного мовлення. Особливості складання опису зовнішності людини. Узагальнення знань з розділу «Фізична складова здоров'я». Панорама творчих уроків	22
Л.А. Олійник «Читач у бібліотеці». Позакласна робота.....	30
О.М. Комар «З народних джерел». Позакласна робота.....	37
Т.А. Щеголева «Як привчити дитину до правил». Сторінка психолога	45

**Сучасний учитель музичного мистецтва:
роль та завдання**

**Побережна Ірина Віталіївна,
методист з навчальних дисциплін
художньо-естетичного циклу
КУ «Міський методичний кабінет»**

«Заповітна мрія кожного мислячого педагога – щоб серце вихованця було чутливим до кожного слова, щоб дитяча душа відгукнулась, мов ніжна струна, на тонку музику його душі».

Максим Рильський

Враховуючи національні музично-педагогічні традиції та сучасні тенденції розвитку музичної культури в Україні, програмними вимогами передбачено реалізацію домінантної змістової лінії «Музичне мистецтво» державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, яка ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів і включення до неї таких основних змістових блоків: художньо-естетичне сприймання музики українських та зарубіжних композиторів; набуття вокально-хорових навичок; елементи гри на музичних інструментах; застосування музики як засобу комунікації та творчого самовираження особистості; практичне засвоєння основних музичних понять; виховання вміння осмисленого, уважного слухання музики. Основними напрямками роботи вчителя музичного мистецтва є надання учням початкової музичної освіти, розвиток музичних здібностей, формування естетичних смаків, надання стимулу для самоосвіти. Вирішення завдань музичного виховання можливо при певних умовах. По-перше, цікавих, захоплюючих уроків; по-друге, створення атмосфери емоційного сприйняття програмних музичних творів. Робота вчителя музичного мистецтва характеризується багатоплановістю його діяльності, він має володіти методами шкільної музичної педагогіки, а саме: методом порівняння, словесним, наочно-слуховим, наочно-зоровим, методом роздумів під музику. Вміти, цікаво та яскраво розповідати дітям про музику, охоплюючи такі ключові естетичні категорії, як види, жанри й стилі; бути обізнаним і вміти емоційно подати навчальний матеріал про сучасні музичні явища (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня); вміти професійно виконувати пісенний програмний репертуар та акомпанувати собі на музичному або електронному інструменті; виконувати програмні твори зі сприйняття музики та розвивати в учнів уміння їх сприймати; дати теоретичні знання про музичні стилі, форми, жанри; вміти використовувати медіа ресурси; вести різні види позакласної роботи; виховувати в учнів емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва; формувати

здатність до різних видів активної музично-творчої діяльності. Одними з головних рис сучасного педагога-музиканта має бути його любов до дітей та наявність належного інтелектуального рівня. Видатний діяч музичної культури Б. В. Асаф'єв писав, що музичний педагог не повинен бути фахівцем тільки в будь-якій одній галузі музики. Він має бути і теоретиком, і диригентом, а також музичним істориком, етнографом, виконавцем на музичному інструменті.

Учитель музичного мистецтва – це художник, який забарвлює світ всіма кольорами музичного спектру. І від того якими будуть ці кольори – яскравими чи тьманими, - залежатиме **результат музичного виховання** та навчання. Залежатиме і те, чи пізнають учні секрети музичної мудрості, чи розкриють у собі здатність до музичної творчості, чи набудуть на уроках музичного мистецтва музичного та естетичного смаку.

Роль учителя музичного мистецтва водночас почесна і складна. **Учитель музичного мистецтва** має прагнути:

- грамотно ввести учнів у світ музичної культури;
- виявити і розвинути у дітей музичні здібності;
- виховати в учнях не так музикантів, як гармонійно розвинених особистостей.

І для цього вчитель музичного мистецтва **має пам'ятати**, що кожен учень - неповторний і має свій індивідуальний темп розвитку, свій шлях до пізнання та засвоєння інформації. Тому **завдання вчителя музичного мистецтва** – створити таку атмосферу та змістове навантаження уроку, аби учні не лише збагатилися цікавими знаннями, а й відчували психологічний комфорт. Саме за тих умов **учні мають змогу** поринути у світ музики, по-справжньому відкрити для себе незвідані простори й секрети музичного мистецтва, пізнати неймовірну духовну силу й красу музики, зробити музику невід'ємною частиною свого життя.

Характеристики вчителя музичного мистецтва

Спеціальна підготовка повинна спрямувати майбутніх вчителів музичного мистецтва до особистісного розвитку, здатності до індивідуального своєрідного творчого самовираження, адже професійного успіху досягають не тільки висококваліфіковані фахівці, а і яскраві професіонали-особистості, які здатні до індивідуально неповторного осмислення і вирішення професійно-педагогічних проблем. Особливістю професійної діяльності є наявність у педагога художньо-творчого начала, яке виявляється в умінні креативно проводити уроки, позакласні заходи, зацікавлювати дітей музичною діяльністю, впроваджувати інноваційні методи та прийоми навчання. Творча діяльність вчителя – поняття складне, це найвищий ступінь пізнання, неповторна форма сприйняття життєвих ситуацій, це діяльність, яка носить публічний характер і потребує великої концентрації духовних сил, емоцій, почуттів, уяви, фантазії, інтуїції. Творчий процес набуває двобічного характеру: з одного боку це творчість вчителя, з другого – творча діяльність учнів на основі стимулюючих методів навчання. Учитель музичного мистецтва повинен не лише зацікавити учнів, а й захопливо, кваліфіковано і зрозуміло пояснити навчальний матеріал. Для цього він **має мати такі характеристики:**

- досконале знання предмету;

- ✚ майстерна гра на музичному інструменті;
- ✚ емоційно виразний голос;
- ✚ чітка дикція;
- ✚ чистота та виразність музичного інтонування;
- ✚ вільне користування музичним центром, комп'ютером, інтерактивною дошкою;
- ✚ сучасність поглядів;
- ✚ креативність;
- ✚ доброзичливість;
- ✚ урівноваженість, тактовність;
- ✚ відповідальність;
- ✚ справедливість;
- ✚ демократичність;
- ✚ почуття гумору;
- ✚ акторський хист;
- ✚ витончений естетичний смак, охайність тощо.

Без комплексу всіх цих умінь та особистих якостей учитель музичного мистецтва не матиме змогу «достукатись» до душ учнів, захопити їх своїм предметом, виховати високу духовну культуру та любов до музики. Тому яскравим **показником успішної діяльності** вчителя музичного мистецтва є бажання учнів наслідувати свого педагога, виявляти щире захоплення цим предметом.

Критерії професійної діяльності вчителя музичного мистецтва

У своїй професійній діяльності вчитель музичного мистецтва **має забезпечити:**

- ✚ *кваліфіковану підготовку до уроку :*
 - визначення методики викладання уроку;
 - коригування чи доповнення програмного музичного репертуару;
 - добір дидактичних посібників, музичних ігор, творчих завдань;
 - створення мультимедійних презентацій тощо.
- ✚ *високий рівень організації уроку:*
 - використання різноманітних форм привітання на початку уроку і прощання по закінченні уроку;
 - динамічне і цікаве подання навчального матеріалу;
 - перевірку і закріплення знань та навичок, набутих учнями під час уроку;
 - «живе» виконання на музичному інструменті окремих музичних творів за навчальною програмою;
 - спільне музикування з учнями;
- ✚ *привітну атмосферу на уроці:*
 - захопливе, емоційне спілкування з учнями;
 - уважне та схвальне ставлення до висловлення думки кожним учнем;
 - уміння толерантно, тактовно вказати на помилку у відповіді учня;
 - обмін знаннями-новинками у царині музики;
- ✚ *позакласну діяльність:*

- співпрацю з учителями - «предметниками», класними керівниками, керівниками гуртків художньої самодіяльності;
- роботу з батьками.

На кожному уроці увага вчителя музичного мистецтва має бути спрямована на весь клас. Адже музично-естетичне виховання не обмежується лише розвитком окремих здібностей та особливостей дитини – воно передбачає сильні колективні переживання, які учні насамперед отримують під час:

- + співу у хорі;
- + слухання музики;
- + бесід-обговорень;
- + виступів з концертними програмами тощо.

Для того, щоб учні високо цінували і поважали вчителя музичного мистецтва, він **має використовувати** весь арсенал своїх можливостей, зокрема проводити:

- + шкільні свята;
- + концерти;
- + репетиції;
- + гурткову роботу;
- + екскурсії;
- + батьківські збори тощо.

На відміну від шкільних та позашкільних гуртків та клубів естетичного напрямку саме на уроці музичного мистецтва комплексно і системно розв'язують питання навчально-виховної роботи в загальноосвітньому закладі. Та інколи не достатньо знайти потрібний матеріал, доповнити його новою й сучасною інформацією, продумати незвичайну манеру подання матеріалу, аби урок пройшов вдало. Адже не завжди і не всі учні готові за своїм настроєм, характером, темпераментом та навіть і рівнем знань до сприймання матеріалу уроку. Тому вчитель музичного мистецтва, як віртуоз, має використати прийоми та форми роботи, які дадуть позитивний результат. І тут **учителю стануть у пригоді знання з:**

- + історії та теорії музики;
- + загальної та музичної педагогіки;
- + загальної, музичної та соціальної психології (проведення діагностики, анкетування тощо);
- + педагогічної етики;
- + всесвітньої історії;
- + географії;
- + народознавства;
- + образотворчого мистецтва;
- + фізіології – будови голосового апарату зокрема і дихальної системи в цілому.

Успіх уроку музичного мистецтва залежить від багатьох чинників. Та насамперед – від учителя музичного мистецтва, від його досконалого знання предмета та методики його викладання, здобутих знань із основ педагогіки та психології, життєвого досвіду, захоплення своєю справою, витримки, терпіння і

толерантності. Та справжньою **запорукою успішності вчителя** є любов до учнів і вміння передати їм свою любов до музики. Щоб на уроках музичного мистецтва учні по-справжньому «запалали» любов'ю до музики, учителю музичного мистецтва слід майстерно заповнити «нотні стани» учнівських душ яскравою музикою, де кожен такт закриватиметься тактовою рисою добре засвоєного навчального матеріалу, де паузи будуть лише короткої тривалості – від уроку до уроку, де не буде збоїв тональностей в отриманій інформації і все звучатиме в такт вистукування життєвого метронома.

Таким чином, сучасний вчитель має орієнтуватися у методичних проблемах, дійти правильних висновків щодо застосування кращих музично-педагогічних досягнень у своїй практичній роботі. Він мусить відчувати педагогічний пульс сьогодення і спрямовувати свою професійну діяльність у русло постійного творчого пошуку.

Отже, головне завдання вчителя – створити захоплюючу емоційно-піднесену атмосферу, щоб кожний урок став справжнім уроком мистецтва, надихав учнів на творчість в особистісній та соціокультурній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гумінська О.О. Уроки музики в загальноосвітній школі: Методичний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 104 с.
2. Кушка Я.С. Методика музичного виховання дітей: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації у 2-х частинах. – Ч. 1. – Вінниця: «Нова книга», 2007. – 216с.
3. Пометун О., Енциклопедія інтерактивного навчання. – Київ, 2007.
4. Поплавська О.Ю. Методика навчання музичної грамоти в початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів педвузів. –Вінниця: ВДПУ, 2000. – 82 с.
5. Телячук В.П., Лесіна О.В. Інноваційні технології навчання в початковій школі: Методичний посібник. - Вінниця, 2004.
6. Учитель музичного мистецтва. Щомісячний спеціалізований журнал для загальноосвітніх навчальних закладів №0, вересень 2013.
7. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б. В. Асафьев. – Л. : Музыка, 1973. – 144 с.
8. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – М.: Искусство, 1986. – 583 с. 3. Павлов И. П. Избранные произведения / И. П. Павлов; под. общ.ред. Х. С. Коштоянца. – Л.: Госполитиздат, 1951. – 581 с
9. Актуальні питання мистецької педагогіки, випуск 3, 2014 13

Методика проведення інноваційних уроків. Традиції та інновації

Терлецька Інна Василівна,

вчитель англійської мови

комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №32 Вінницької міської ради», спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель

Вітчизняні і зарубіжні методисти підкреслюють, що застосування інтерактивних технологій є найбільш ефективним шляхом реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови. Саме тому їх використання є актуальним для сучасної освіти і є основним у формуванні компетентної особистості учня як громадянина демократичного суспільства. Перевагами інтерактивного навчання є свідоме засвоєння учнями навчального матеріалу і подальше застосування його на практиці; можливість розвитку в школярів критичного та креативного мислення; можливість створення умов навчання, за яких школярі знаходяться у стані пошуку та активно взаємодіють, обговорюючи проблеми та намагаючись довести власну позицію. Також важливим моментом є самооцінка учнів, аналіз своїх досягнень і причин труднощів. Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, інтерактивним можна назвати метод, в якому той, хто навчається, є учасником. Учень не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається на уроці.

Використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови дає змогу стверджувати, що вони є засобом створення атмосфери доброзичливості і порозуміння, зникає почуття страху, підвищується активність, виникає впевненість у своїх силах, виникає прагнення досягти успіху, розвивається творчість. Саме в такій атмосфері можна очікувати продуктивного засвоєння навчального матеріалу та формування та розвитку вмінь і навичок для його практичного використання, збагачення соціального та комунікативного досвіду школярів, підвищення пізнавальної активності та мотивації навчання в учнів. Власний досвід доводить, що використання інтерактивних технологій дає змогу:

- зробити навчання цікавим;
- навчати формулювати власну думку;
- моделювати різноманітні соціальні ситуації;
- будувати стосунки в групі;
- навчати поважати альтернативну думку;
- збагачувати соціальний досвід учнів;
- розвивати навички самостійної творчої роботи;
- вміти шукати компроміси.

Численні прийоми інтерактивного навчання забезпечують можливість вибору для вчителя: «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Крісло автора», «Коло ідей», «Навчаючись учусь», парна та групова робота, метод асоціацій, рольові ігри і т. д. Проте, варто підкреслити необхідність ретельної підготовки до кожного уроку, на

якому використовуються інтерактивні види робіт. Адже необхідно, по-перше, чергувати їх з традиційними завданнями і, таким чином, передбачити та уникнути стомлюваності учнів, а, по-друге, треба, щоб інноваційні завдання допомагали створити ситуації успіху для кожного школяра.

Використання інтерактивних технологій на різних етапах уроку англійської мови

Етапи уроку	Мета	Інтерактивні технології
Початок уроку		
а/ мотивація	звернення увагу учнів на проблему та стимулювання інтересу до теми	• “Мозковий штурм” • “Мікрофон” • незакінчене речення • створення асоціацій • за допомогою проблемних питань чи малюнків визначення теми уроку
б/оголошення теми та мети	усвідомлення учнями своєї діяльності на уроці	• обговорення з учнями плану уроку
Основна частина		
а/ подання навчального матеріалу	усвідомлення учнями зв'язку між вивченим та новим матеріалом	• робота з підручником та робочим зошитом • робота зі словниками, журналами, художньою літературою • вивчення лексичних і граматичних одиниць • використання наочності (таблиць, ілюстрацій, плакатів, карт, презентацій)
б/закріплення навчального матеріалу	формування в учнів вміння застосувати навчальний матеріал на практиці	• “Коло ідей” • “Крісло автора” • проведення рольових ігор • ведення діалогу, бесіди, диспуту (парна та групова робота)
Заклучна частина		
а/ рефлексія результатів	усвідомлення отриманих результатів	• написання творчих робіт • захист проектних робіт (парних та групових) • “М'яч мудрості” • “Соняшник”, • “Відкритий мікрофон”
б/ підведення підсумків	узагальнення отриманих знань	• аналіз своїх досягнень • пошук причин труднощів

Інтерактивні технології можна використовувати на різних етапах уроку в залежності від його типу, рівня підготовленості учнів, їх кількості у класі. Необхідно зауважити, що урок не повинен бути перевантаженим інтерактивною роботою (1-2 методи за урок). Важливо поєднувати новітні технології з іншими методами роботи - самостійним пошуком, традиційними методами.

Варто зазначити, що використання інтерактивних технологій передбачає й виникнення певних проблем:

- ❖ учні часто не мають власної думки, а якщо і мають, то соромляться висловлювати її на весь клас;
- ❖ часто учні не вміють слухати інших, об'єктивно оцінювати їхню думку;
- ❖ деяким учням важко прийняти чужу думку, йти на компроміс;
- ❖ учням важко змінювати методи роботи;
- ❖ лідери малих груп зазвичай беруть ініціативу у свої руки, а слабші учні відразу стають пасивними
- ❖ учні, які не володіють достатнім лексичним запасом, мають труднощі з висловлюванням власної думки англійською мовою;

З вищесказаного слідує, що введення інтерактивних прийомів навчання має бути поступовим, починатися з простіших, паралельно застосовуючи як фронтальні, так і групові методи. Щоб залучити учнів до активної мовленнєвої взаємодії, їм слід завжди пояснювати, що кожна думка є важливою, що всі вони є партнерами спілкування.

Вміле застосування інтерактивних прийомів у навчання сприяє формуванню навичок критичного мислення та пізнавальних інтересів учнів. Діти починають почувати себе впевнено, вільно висловлювати свої думки і спокійно сприймати зауваження, вважати себе активними учасниками навчального процесу.

Отже, інтерактивні методи сприяють ефективності та якості навчального процесу. На інтерактивних уроках учні мають змогу:

- розширити свої пізнавальні можливості;
- засвоювати велику кількість матеріалу за короткий проміжок часу;
- взаємодіяти з учителем як рівноправним учасником ситуації;
- працювати у команді;
- висловлювати власну думку;
- створювати «ситуації успіху».

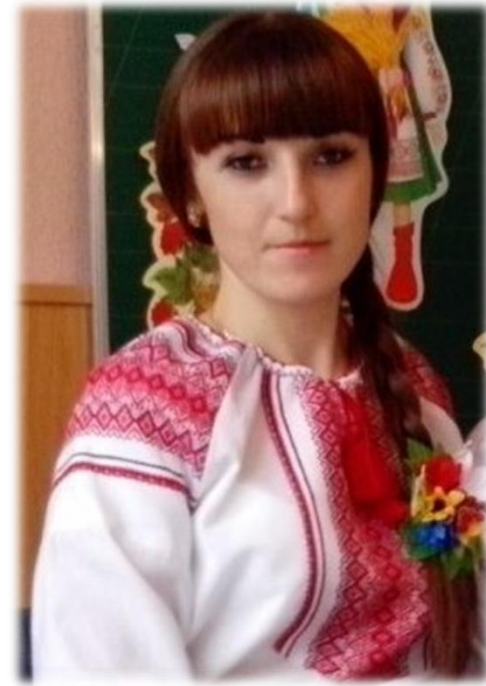
Висновки. Використання інтерактивних технологій навчання на різних етапах уроку іноземної мови – це не лише спосіб підвищити мотивацію учнів до вивчення мови, але й покращити атмосферу у класі, яка сприятиме співробітництву та порозумінню між учнями та вчителем. Взаємна довіра, рівноправність, партнерство у спілкуванні викликає в учнів задоволення від навчального процесу, бажання брати в ньому участь. Однак, потрібно постійно контролювати процес досягнення поставлених цілей, а у випадку невдачі змінювати тактику роботи, шукати та виправляти недоліки.

Тренувальні вправи на розрізнення синонімів, спільнокореневих слів та форм того самого слова

конспект уроку з української мови, 3 клас

Болюбаши Альона Василівна,

вчитель початкових класів комунального
закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №15
Вінницької міської ради», спеціаліст ІІ
кваліфікаційної категорії

Мета: вчити учнів розрізняти під керівництвом учителя синоніми, спільнокореневі слова і форми того самого слова. Розвивати увагу до лексичного значення слів. Виховувати любов до природи, працьовитість.

Обладнання: малюнки, вірш, картки.

Хід уроку:

І. Організаційний момент.

Дзвоник скликав нас у клас
До роботи в цей же час
Будем гарно працювати,
Щоб краще українську мову
знати.

ІІ. Актуалізація знань учнів.

- Мова – це душа народу. Наш український народ працьовитий і співучий, несе у своєму серці любов і доброту. Тому і мова наша тепла і лагідна, добра і щира. Але щоб її вивчити, треба докласти багато зусиль.

- Ось і ми з вами розпочали вивчати розділ «Слово». Говорили про пряме і переносне значення, яке несуть в собі слова, про їх багатозначність, про те, що важливо навчитися добре володіти мистецтвом слова.

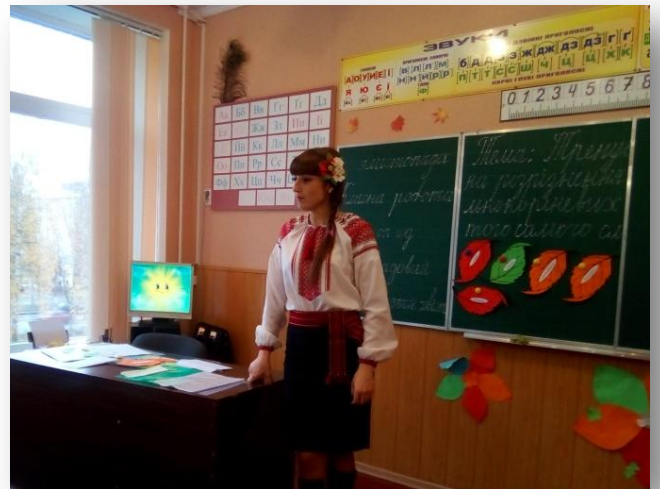
- І нещодавно ми розпочали роботу над темою... ?

(Діти продовжують: «Будова слова») (слайд 1)

➤ З яких частин може складатися слово? (Закінчення, основа, корінь, префікс, суфікс)

➤ Що таке закінчення? Яка його роль? (Закінчення – це змінна частина слова. Воно служить для зв'язку слів у реченні, змінює форми слів.)

➤ Назвіть слово і визначте в ньому закінчення. (Діти відповідають «ланцюжком»)

- Що таке основа? (Це частина слова без закінчення.)
- Попрацюйте в парі, назвіть один одному слово і визначте в ньому основу.
- Який приклад навів ваш сусід?
- Що таке корінь? (Це спільна частина спільнокореневих слів.)
- Які слова називаються спільнокореновими? Наведіть приклад таких слів, визначте корінь. (Дуб, дубочок – корінь -дуб-)

III. Робота над матеріалом уроку.

1. Мотивація навчальної діяльності.

- Молодці! Ви добре засвоїли матеріал попередніх уроків. Перейдемо до завдань сьогоднішнього уроку. Тема у нас не проста. Тому, щоб налаштуватися на роботу заплющіть очі і уявіть щось приємне. Пізня осінь, що панує не дуже нас радує. Тому краще пригадати чарівні картини золотої пори, які ми спостерігали в нашому парку, золотий осінній дощик з листочків... (слайд 2) Старанно і каліграфічно запишіть дату.

(Заходить Осінь)

Осінь: - Доброго дня! Я потрапила до учнів 3 класу? До слухняних і розумних, добрих і старанних діток? Як добре! Я – королева Осінь. Слухайте мене уважно! Рoste в моєму лісі одне велике-превелике, мудре-премудре, старе-престаре дерево Знань. Вітер розповів йому про вас, що ви дуже хороші дітки, любите природу, старанно вивчаєте українську мову. І ось вам подарунок від старійшини мого лісу – ці осінні листочки. Ці листочки чарівні, в них завдання непрості. Якщо все розгадаєте, скарб відшукаєте...

(Осінь виходить)

IV. Закріплення вивчених знань.

1. Виконання завдань Осені.

Листок – каліграфічний

- Виконаємо каліграфічну хвилинку:

ли ст оп ад листопад

Листопадовий день – що заячий хвіст.

- Що означає прислів'я?

- Що ви можете сказати про слова *листопад*, *листопадовий*? (Вони спільнокореневі)

- Давайте ще раз пригадаємо, які слова називаються спільнокореновими?

Листок – навчальний

- Головне завдання на сьогоднішньому уроці – навчитися розрізняти спільнокореневі слова, синоніми та форми того ж слова. (На дошку прикріплюються ці терміни на різнокольорових аркушах.)

Бліц-опитування.

- Що таке синоніми? (Це слова, близькі за значенням.)

- Для чого їх використовують? (Щоб уникати повторів, для зв'язку речень у тексті. Синоніми збагачують нашу мову, роблять її милозвучною і неповторною.)

- Синоніми мають значення близьке, схоже, а корені різні! Прочитаємо всі разом синоніми до слова *праця* (*Труд, робота, зусилля.*) (слайд 3)

- А форми слова мають спільний корінь і **різне закінчення**. Значення слова не змінюється, **це теж саме слово**. Прочитаємо форми слова *праця*. (*Праці, працю, працюю.*) (слайд 4)

Вправа на дошці.

- До слова *краса* дібрати спільнокореневі, синоніми і форми слова. Допоможуть нам добирати спільнокореневі слова питання *яке?, що?, що робить?* Форми слів добиратимемо за допомогою питань *чого?, чому?, чим?*

спільнокореневі

синоніми

форми слів

(Учні виходять до дошки, записують дібрані слова, визначають корінь в спільнокоренових словах, закінчення та корінь і формах слів.)

Краса - красити, прикрасити, прекрасний, прикраса, красень, красуня, красунчик.

Краса - принадність, чарівність, пишність, мальовничість.

Краса - красою, краси, красі.

Фізкультхвилинка (слайд 5).

Робота з карткою (Вилучи зайве слово і поясни свій вибір).

Ліс, лісник, лісу, лісом, лісові.

Риба, рибою, рибонька, рибалка, рибалити.

Завірюха, завірюхою, заметіль, хурделиця, віхола.

Повага, пошана, шана, зневага, шаноба.

- Читаємо першу групу слів.

• У спільнокоренових словах і значення, і корені ... (Діти продовжують: «Спільні»)

• А чим же вони відрізняються? (Спільнокореневі слова утворюються за допомогою суфіксів, префіксів. Ці частинки надають словам іншого значення, але воно залишається спільним)

- Прочитаємо другу групу слів. Чим відрізняються ці слова? (Закінченням)

Листок-парний

Вчитель показує пару слів. Учні їх читають, визначають що це за слова і вдвох піднімають сигнальну картку відповідного кольору. Якщо

спільнокореневі, то сигнальна картка зеленого кольору, якщо синоніми – червоного, якщо форми слів – жовтого.

Вода – водичка; писати - написав; розум - розумний. (слайд 6-8)

Проживати - мешкати; господар - хазяїн; чорногуз - лелека. (слайд 9-11)

Будинком – будинку; школяра - школярі; учениця – учениці. (слайд 12-14)

Листок – зайвий

- Прочитайте слова і знайдіть зайві. Яке загальне поняття об'єднує решту слів?

друг	школа	будівля
дружній	<u>школяр</u>	<u>будильник</u>
подруга	школи	хата
<u>другом</u>	школою	оселя

(Діти визначають зайві слова. В першому стовпчику зайве слово другом, бо решта слів спільнокореневі. В другому стовпчику – школяр, а решта форми слів. В третьому стовпчику зайве слово будильник, а решта – синоніми.) (слайд 15-17)

- Слова, діти, наче кольорові камінці. Треба уміти викладати узори з них. Вміти правильно складати речення, тексти. У нас сьогодні утворюється такий чудовий осінній килимок листочків на дошці. А ваші листочки повинні бути ось такими. (Вчитель демонструє зразок правильно виконаного завдання.)

V. Підсумок уроку.

Листок – домашній

- Підніміть руку, хто навчився розрізняти синоніми, спільнокореневі і форми слів.

- До якої з цих груп належать слова *горе, гора, горить?* (Ні до якої.)

- На наступному уроці ми будемо працювати саме з такими словами.

VI. Домашнє завдання.

Дібрати до кожного з цих слів спільнокореневі і визначити в них корінь (картка).

Листок – підсумковий

- Діти, ви сьогодні так гарно працювали, що на нашій дошці засвітило сонечко. Розкажіть йому про свої враження на уроці.

- Є така мудрість: «Без ядра горіх ніщо, так само, як і людина без серця». Що вона означає? (В горісі найважливіше ядро, а в людині – добре серце.) (слайд 18)

- Діти, я дякую вам за роботу на сьогоднішньому уроці. Бажаю вам рости добрими, чуйними, милосердними, сердечними людьми. Хай ваші серця, як наші сонечка, освітлюють все навколо нас! (слайд 19-20)

(Вчитель ставить бали найактивнішим учням)

Створення безпечних умов життєдіяльності. Безпека користування комп'ютером та Інтернетом

Конспект уроку з основ здоров'я, 9 клас

*Дейнека Наталія Омелянівна,
вчитель основ здоров'я комунального закладу
«Вінницький технічний ліцей»*

Мета: Сформувати основні правила безпечного користування ПК та мережею «Інтернет»; формувати навички безпечної поведінки у інформаційному просторі; розвивати логіку, критичне мислення; виховувати відповідальне ставлення до свого життя і здоров'я.

Хід уроку

1. Організація уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності:

Сьогодні до нас завітали гості – наші друзі. У кожної людини є друзі. Вони такі різні: хтось веселий, хтось надійний мовчун, інший – завжди готовий прийти на допомогу. Але серед наших друзів завжди є хтось, хто знає все про все. У вас є такий друг? Перефразовуючи відомий анекдот, можемо сказати: так, у нього різні імена: комп, інтернет, гугль... І сьогодні ніхто вже не сумнівається, що «електронний друг» - швидкий помічник і розумний порадник. Підніміть руки, у кого немає дома ПК? А інтернету? Але... чи може він бути небезпечним? Завершуючи опрацювання теми «Безпека, її види. Створення безпечних умов життєдіяльності» пропоную поговорити про безпеку користування комп'ютером та інтернетом, без яких ми вже не уявляємо свого життя.

3. Опрацювання теми:

І. Безпека комп'ютера.

- *Що вам відомо про появу цього чуда техніки?*

Перший комп'ютер був зроблений під час другої світової війни. Завдяки йому розшифровувались секретні коди. Він займав майже цілу кімнату, адже його комплектуючі були дуже великими. Згодом, протягом 50-х — 60-х років ХХ - сторіччя вчені винаходили все більш компактні блоки, і, завдяки цьому, тисячі таких блоків змогли вміститися в простір, розміром з ніготь людини.

- *Для чого сьогодні використовують ПК ?*
- *Які основні правила користування ПК?*
- *Складання Пам'ятки з безпеки роботи за комп'ютером*

- **Пам'ятка «Правила безпечної роботи на комп'ютері»**

Правильно організоване робоче місце, правильна поза при роботі дозволять мінімізувати шкідливий вплив комп'ютера на здоров'я.

• Освітлення при роботі з комп'ютером має бути не дуже яскравим, але і не бути відсутнім зовсім, ідеальний варіант - приглушене розсіяне світло.

- Екран монітора має бути абсолютно чистим; якщо ви працюєте в окулярах, вони теж повинні бути абсолютно чистими. Протирайте екран монітора (краще спеціальними серветками і/або рідиною для протирання моніторів) мінімум раз в тиждень, слідкуйте за кришталевою прозорістю окулярів кожен день.

- Розташовуйте монітор і клавіатуру на робочому столі прямо, ні в якому разі не навскоси.

- Центр екрану має бути приблизно на рівні ваших очей або трохи нижче. Тримайте голову прямо, без нахилу вперед. Періодично на кілька секунд закривайте повіки, дайте м'язам очей відпочити і розслабитися.

- Екран монітора повинен бути віддалений від очей мінімум на 50-60 сантиметрів. Якщо на такій відстані ви погано бачите зображення, виберіть для роботи шрифт більшого розміру.

- Рівень електромагнітного випромінювання збоку і позаду монітора вище, ніж спереду. Установіть комп'ютер в кутку кімнати або так, щоб ті, хто не працюють на ньому, не опинялися збоку або ззаду від монітора.

- Часто монітори встановлюються занадто низько. При цьому напружується шия, мозок гірше забезпечується кров'ю, виникають головні болі, інші неприємні наслідки. Відрегулюйте розташування монітора. Центр екрану має бути приблизно на рівні очей або трохи нижче, щоб ви зручно сиділи на стільці, не нагинаючи голову, не викривляючи хребет.

- Правильна поза оператора комп'ютера:

Спина нахилена на декілька градусів назад. Руки вільно пущені на підлокітники крісла. Лікті і зап'ястя розслаблені. Кисті мають загальну вісь з передпліччями: не згинаються і не розгинаються. Працюють тільки пальці. Ноги твердо стоять на підлозі або на спеціальній підставці.

- Придбайте зручне робоче крісло, яке дозволить без зусиль зберігати правильну позу за комп'ютером.

- Працюючи на комп'ютері, щогодини робіть десятихвилинну перерву, під час якої подивіться вдалину, встаньте з крісла, зробіть комплекс вправ або просто походіть. Непогано кожні два-три години надягати дірчасті окуляри, які знімають спазм очних м'язів.

II. Безпека Інтернету

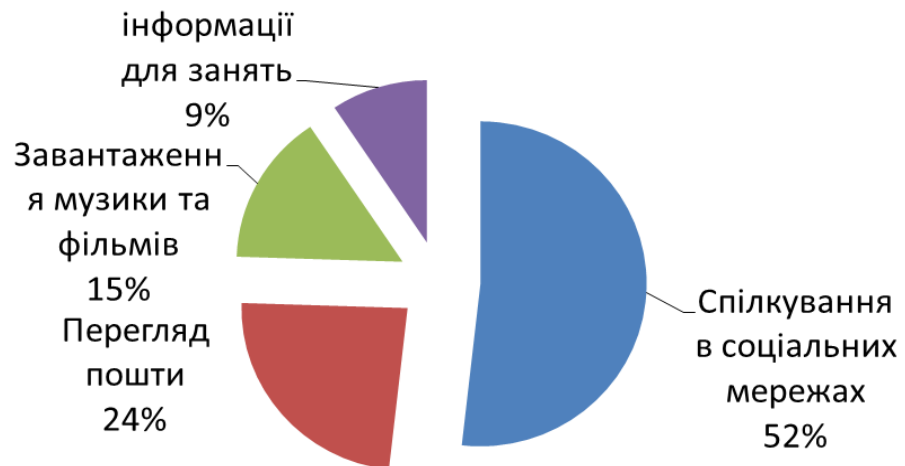
- *Що вам відомо про виникнення Інтернету?*

Інтернет - видатний винахід сучасності. Це світова мережа, яка дозволяє єднати мільйони комп'ютерів в різних куточках світу. Наприкінці 50-х років XX століття, під час «Холодної війни» в США у військових дослідках використовувались комп'ютери. Саме там прийшла ідея з'єднати декілька обчислювальних машин в мережу. Але здійснити ідею вдалося через 10 років - **в грудні 1969 року**, коли в мережу, що назвали назву **ARPAnet**, з'єднали комп'ютери 4 американських університетів. Згодом мережі з'явилися і в інших країнах - в Англії, Норвегії, Японії. Наступним кроком був винахід спеціального **комп'ютерного протоколу**, інакше кажучи, мови, завдяки якій змогли спілкуватися комп'ютери різного типу і мереж. Так і з'явився Інтернет. Основою Інтернету є **потужні комп'ютери-сервери**, які постійно ввімкнені та з'єднані один з одним. Саме вони обробляють та направляють потік інформації всесвітньої мережі.

- *Що можна робити в Інтернеті? («вільний мікрофон»)*

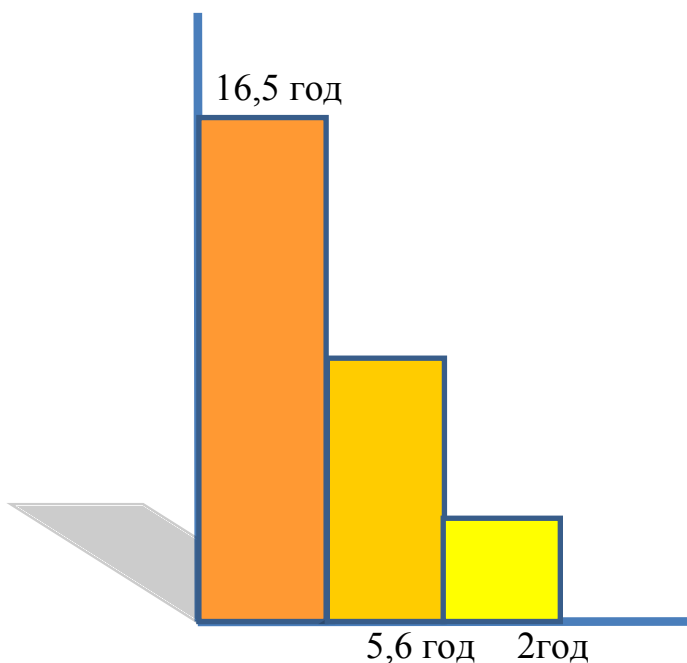
- Що роблять учні групи в Інтернеті?
Звіт творчої групи – соціологічне дослідження.
- Демонстрація презентації «Безпека в Інтернеті» (Microsoft. Он - ляндія)
- чим займаються діти в інтернеті? (діаграма)

Діяльність у мережі Інтернет (діти, 10-17 років)

Для порівняння – дослідження учнів 9 класу (лютий 2017р)

В середньому, опитані підлітки проводять в інтернеті 5,6 годин на добу (найбільше - в вечірній та нічний час)

Розподіл часу в інтернеті

■ Соціальні мережі - 30%

■ Пошук корисної інформації - 25%

■ Перегляд фільмів, серіалів,
відеороликів на ютубі - 23%

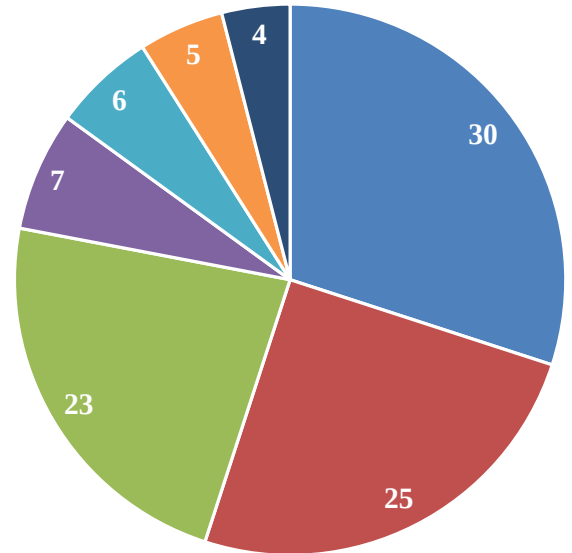
■ Перегляд сайтів, не призначених для
перегляду дітьми (інформація,
пов'язана з насильством, або яка
містить порнографічні матеріали) -
7%

Перегляд фільмів, відеороликів - 23%

Ігри в мережах – 6%

Перегляд сайтів, непризначених для дітей (містять сцени насилля,
порнографії) – 7%. Скачування інформації – 5%. Прослуховування
аудіокниг – 4%

- які небезпеки виникають при цьому? (контентні, комунікативні,
електронні, споживчі)

Контентні ризики

Протизаконний контент

- Як приклад: поширення дитячої порнографії, популяризація наркотичних речовин, заклики до війни...

Шкідливий контент

- Наносить прямо шкоду психічному та фізичному здоров'ю (обговорення шокуючої інформації невідповідно до віку)

Неетичний контент

- Контент, якій не має прямої заборони, але може образити користувача.

Комунікативні ризики

Кібербулінг

- Залякування, приниження, фізичний або психологічний терор, спрямований на те, щоб викликати у іншого страх і тим самим підкорити собі.

Кібергрумінг

- Знайомство в мережі та входження в довіру з метою використання у сексуальних цілях.

Електронні ризики

Викрадання персональної інформації

- Віруси, шпигунські програми, які збирають персональні відомості на комп'ютері
- Безтурботне викладання персональних відомостей в соціальних мережах

Атака шкідливих програм

- Наносять шкоду комп'ютеру, знижують його швидкість, використовують комп'ютер для поширення шкідливих програм та СПАМу від вашого імені.

Споживчі ризики

Кібершахрайство

- Зловживання в Інтернеті правами споживача.
 - Придбання в Інтернет-магазині товару низької якості.
 - Крадіжка персональної інформації платіжної картки
 - Крадіжка паспортних даних з метою шахрайських дій
 - Втрата коштів при користуванні нелегітимними сервісами он-лайн переказів
- Чи може Інтернет бути небезпечним? Чим саме? Чи є взагалі сенс користуватись комп'ютером? У якому співвідношенні знаходяться **користь** і **шкода** від комп'ютера?

III. Робота у групах (5 хвилин):

I гр. «Однокласники» – «Комп'ютер (Інтернет) + (позитивне)» II гр. «ВКонтакті» – «Комп'ютер (Інтернет) – негативний вплив на фізичне здоров'я»; III гр. «Фейсбук» – «Комп'ютер (Інтернет) – негативний вплив на психічне здоров'я»

Презентація робіт учнів, обговорення, **доповнення** інформації про безпеку учителем.

Доповнення:

- Тунельний синдром (синдром зап'ястного каналу)

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) розглядає роботу з ПК як фактор постійно діючого стресу. Робоча група ВООЗ з гігієнічних аспектів користування виділила порушення стану здоров'я при користуванні пристроями, що мають електромагнітне випромінювання.

Найсерйозніші з них такі:

- онкологічні захворювання (вірогідність їх зростає пропорційно тривалості впливу електромагнітного випромінювання на організм людини);
- гноблення репродуктивної системи (імпотенція, зниження лібідо, порушення менструального циклу, уповільнення статевого дозрівання, зниження здатності до запліднення і т. п.);
- несприятливий хід вагітності (*при роботі з ПК тривалістю більше 20 годин у тиждень, у жінок вірогідність викиднів зростає у 2,7 р., а народження дітей з уродженими недоліками — в 2,3 р., ніж у контрольних групах;*
- вірогідність порушення ходу вагітності зростає в 1,3 р. при тривалості роботи під впливом електромагнітних випромінювачів більше 4 годин на тиждень).
- порушення психоемоційного стану (стресовий синдром, агресивність, дратівливість, погіршення зору і хвороби органів зору;
- лейкемія (рак крові) у людей, що в силу своєї професії постійно контактують з електромагнітним випромінюванням.

Поглинання електромагнітного випромінювання мозком проходить нерівномірно і призводить до різних структурних змін нейроклітин у зоні поглинання, а під дією торсійної компоненти утворює різноманітну клінічну картину (хвороби Паркінсона, Альцгеймера і т. д.). У Швейцарії, приміром, законодавством про роботу жінкам дітородного віку (18 – 40 років) робота на ПК більше чотирьох годин на добу заборонена. У Німеччині робота на ПК входить у перелік десятих найбільш шкідливих для здоров'я людини. У багатьох країнах заборонено використання систем мобільного зв'язку у лікарнях, дитячих установах.

Увага! Фахівці радять розташовуватися подалі від екрана, користуватися тільки спеціальними зручними меблями, проводити розслаблюючі для очей зарядки, робити короткі перерви у роботі.

4.Руханка «Монітор - клавіатура» (учні у парах сідають обличчям один до одного, «монітор» кліпає очима (рівномірне закривання та відкривання очей), «клавіатура» розробляє пальці (як при швидкому наборі тексту), за 30 секунд учні міняються ролями. Вправу необхідно виконувати синхронно)

5. Підсумок:

Комп'ютер – друг? («займи свою позицію»: І - встати обличчям вперед (так), ІІ - встати спиною вперед (ні) чи ІІІ – сидіти (не можу визначитись))

6. Складання пам'ятки «Безпека в Інтернеті» + руханка «Інтернет»

Пам'ятка для тих, хто в Інтернеті

1 Не виходьте в Інтернет з комп'ютера, не захищеного ліцензійним антивірусним програмним забезпеченням. Періодично оновлюйте базу даних Вашої антивірусної програми!

2 Не встановлюйте на своєму комп'ютері програмного забезпечення з невідомих джерел, з піратських CD, з Інтернету.

3 Не відкривайте вкладення з листів від невідомих адресатів і будь-які інші дивні листи.

4 Не залишайте в легко доступному для сторонніх осіб записів з Вашим паролем для доступу до Інтернету.

5 Не розголошуйте стороннім особам (у тому числі запрошеним фахівцям) свій пароль або PIN-код. Спробуйте ввести його, якщо потрібно, тільки самі.

6 Одразу ж змінюйте пароль за замовчуванням для доступу до налаштувань обладнання та програмного забезпечення. Наприклад, коли ви

налаштувати ADSL-модем обов'язково змініть пароль для доступу до налаштувань модему, встановлених заводом-виробником, на Ваш пароль достатньої складності. Сильний пароль повинен містити не менше восьми символів, включаючи літери у верхньому і Нижньому регістрі, цифри.

7 Одразу змінійте паролі, встановлені за замовчуванням на доступ до налаштувань обладнання та програмного забезпечення.

8 Періодично і якщо у вас виникли підозри про витік пароля, замініть його.

9 Навчитися довіряти своїй інтуїції. Якщо що-небудь в Інтернеті буде викликати у вас психологічний дискомфорт, розкажіть про це батькам.

10 Якщо ви спілкуєтеся в чатах, користуйтеся програмами миттєвого обміну повідомленнями; якщо граєте в онлайн ігри або шукаєте в Інтернет щось інше, що вимагає ідентифікації імені користувача, виберіть ім'я і переконайтеся в тому, що воно не містить ніякої особистої інформації.

11 Не повідомляйте іншим користувачам Інтернету адресу, номер телефону та іншу особисту інформацію, включаючи номер школи і улюблені місця для гри.

12 Етичні принципи в Інтернеті та реальному житті однакові.

13 Поважайте інших користувачів Інтернету. При переході у віртуальний світ норми поведінки анітрохи не змінюються.

14 Поважайте власність інших користувачів Інтернету. Незаконне копіювання продуктів праці інших людей, в тому числі музики, комп'ютерних ігор та інших програм, майже не відрізняється від магазинної крадіжки.

15 Вам не треба зустрічатися з друзями з Інтернету особисто. Друзі в інтернеті насправді не те, що вони говорять про себе.

16 Ви не можете вірити всьому, що ви бачите або читаете в Інтернеті. Якщо є сумніви в правдивості якоїсь інформації, будь ласка, зверніться за порадою до батьків.

17 Будьте особливо обережними при запрошенні до ігор в Інтернеті, вступу до груп (небезпека суїцидальних груп та ігор для підлітків, наприклад «Синій кит»)

18 Шукайте цікаві веб-сайти та діліться посиланнями зі своїми друзями.

7. Домашнє завдання – застосування пам'яток при роботі в Інтернеті, за ПК на практиці

Список використаних джерел

1. www.onlandia.org.ua
2. <http://partnersinlearningnetwork.com>
3. <http://www.osvita.com>
4. Основи здоров'я 9 клас (Т.В.Воронцова та ін..)

Розвиток зв'язного мовлення. Особливості складання опису зовнішності людини. Узагальнення знань з розділу

«Фізична складова здоров'я»

Конспект інтегрованого уроку

з української мови та основ здоров'я, 7 клас

Зелінська Ірина Олексіївна,

*вчитель зарубіжної літератури та основ здоров'я комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №12 Вінницької міської ради»*

Ткачук Людмила Григорівна,

*вчитель української мови та літератури комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №12 Вінницької міської ради»*

Мета: ознайомити учнів з особливостями складання опису зовнішності людини, навчити їх через зовнішність розкривати внутрішній світ людини, її характер і настрій, знаходити головне (неповторне) в образі конкретної особистості;

розвивати комунікативну компетентність, усне зв'язне мовлення, увагу, уяву учнів;

виховувати мотиваційні основи збереження та зміцнення здоров'я, людяність, доброту, почуття прекрасного.

Обладнання: ілюстративний матеріал з теми, аркуші паперу формату А4, відеопрезентація та музичний супровід.

Тип уроку: урок розвитку зв'язного мовлення (українська мова), узагальнення й систематизація знань (основи здоров'я).

Форма проведення: інтегрований урок.

Епіграфи:

Справжня краса - внутрішня, вона йде від усього серця, в якому живе любов. Якщо цього немає, навіть найідеальніші риси обличчя не зможуть приховати душевної порожнечі, яка, врешті-решт, відштовхує людей.

Крістіна Агілера

Досконале й квітуче здоров'я є нормальним природним станом життя... Бог ніколи не створював хвороб і страждань: це виключно творіння людей. Хвороби виникають від того, що люди порушують закони, за якими вони повинні жити.

Ральф Вальдо Грінс

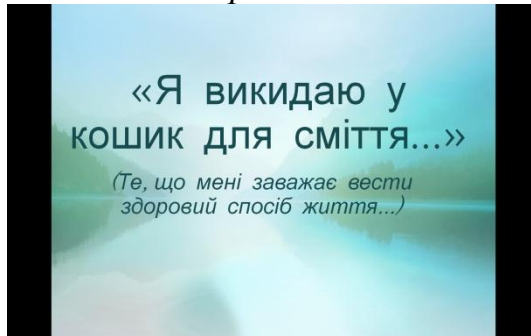
ХІД УРОКУ

І. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання. Установка на позитивний настрій.

Учитель основ здоров'я.

Продовжити речення: «Я викидаю у кошик для сміття...» (Те, що мені заважає вести здоровий спосіб життя: лень, агресію, дратівливість, тощо.)

ІІ. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

Учитель української мови.

«І створив Бог людину з пороку земного. І подих життя вдихнув у ніздрі її – і стала людина живою душею,» - читаємо в Книзі із книг про появу людини на світ Божий.

Мільярди людей... Усі вони неповторні й несхожі.

А люди різні (Читання вірша Надії Красоткіної під музичний супровід)

А люди є, як сонечко привітні,
Навколо випромінюють тепло.
Вони душею щирі і тендітні,
Вони, як в спеку, чисте джерело.
Є люди життєрадісні, гарячі,
Кипить у них енергія в душі.
Вони таку веселу мають вдачу,
А ти їх осудити не спіши.

Є люди добрі, вміють
співчувати
І допоможуть, виручать з біди.
Але при цьому будуть ще й
мовчати,
З людьми такими в світ за очі йди.

Є люди гарні, дуже
симпатичні,
Всього в них в міру: доброти й
тепла.

Вони веселі і реалістичні,
Ніколи не тримають в серці зла.

Близькі є люди і по духу рідні.
Без них, здається, й сонце б не
зійшло.

Вони, як те повітря, нам потрібні.
Не уявляю, як без них було б?

Ще є розумні, ще —
талановиті,
Красиві, щедрі, сильні люди є.
Ласкаві є і дуже працьовиті.
У цьому світі кожному своє.

Є люди різні. Я їх зустрічала.
Нема однакових, та в тім нема біди.
А серед тих, що я ось тут назвала,
Подумай трішки і себе знайди.

Бо є ще й інші, я про них не
буду.

На тих не хочу витрачати слова.
То ж не згубися серед того люду
І не розтрать себе на них, бува.

- Одна людина відрізняється від іншої не тільки зовнішністю, але й своїм внутрішнім світом, властивими тільки їй вдачею, характером, смаком. В обличчях людей ми іноді можемо помітити вже знайомі нам риси, але не побачимо облич в усьому однакових.

Тема сьогоднішнього уроку – «*Особливості складання опису зовнішності людини. Узагальнення знань з розділу «Фізична складова здоров'я».*

Ми ознайомимося з особливостями складання опису зовнішності людини, можливістю через зовнішність розкрити внутрішній світ людини, її характер і настрій, стан здоров'я, навчимося знаходити головне (неповторне!) в образі конкретної особи й описувати свої спостереження.

Одним із епіграфів нашого уроку є слова відомої американської співачки, автора пісень, танцівниці, продюсера і телезірки Крістіни Агілери: «Справжня краса - внутрішня, вона йде від усього серця, в якому живе любов. Якщо цього немає, навіть найідеальніші риси обличчя не зможуть приховати душевної порожнечі, яка, врешті-решт, відштовхує людей.»

- Поясніть, як ви розумієте вислів відомої телезірки?

Учитель основ здоров'я.

Ще одним епіграфом нашого уроку буде вислів відомого лікаря і вченого Ральфо Вальдо Грінса, який ще у 910 році писав

«Досконале й квітуче здоров'я є нормальним природним станом життя... Бог ніколи не створював хвороб і страждань: це виключно творіння людей. Хвороби виникають від того, що люди порушують закони, за якими вони повинні жити.»

ІІІ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель основ здоров'я.

Чи правда, що ми унікальні тільки своїми сильними якостями?

Звісно, ні. Люди унікальні й своїми вадами. Ми повинні усвідомлювати не лише свою силу, а й свої недоліки, щоб працювати над тим, що можемо змінити, і навчитися жити з тим, чого змінити не можна.

- Які вади мають люди? Продовжте перелік: фізичні вади, хвороби... *(певні риси характеру, мізерний словниковий запас.)*

- Що з цього переліку люди можуть змінити, а що - ні?

- Чи є на світі люди, які не мають недоліків?

- Яких недоліків ви можете уникнути завдяки сьогоднішньому уроку?

IV. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ

1. Бесіда

Учитель української мови.

На уроках української мови ви вже знайомилися з описом зовнішності людини, а на уроках основ здоров'я – з принципами здорового способу життя.

1) Як називається опис зовнішності у живописі? (*Портрет*)

У художній літературі? (*Літературний портрет*)

2) Назвіть засоби, якими користується для зображення зовнішності художник. (*Фарби, пензлик, палітра, полотно, людина, яка позує*)

3) Як створює портрет письменник? За допомогою чого?

4) (*За допомогою слів, художніх засобів – епітети, метафори, порівняння*)

Учитель основ здоров'я.

Як ви вважаєте, чи можемо ми за описом зовнішності людини визначити її професію, настрій, стан здоров'я? Наведіть приклади.

Чи можемо ми визначити, коли людині сумно, весело, якщо її гнітить горе?

2. Літературна вікторина

Учитель української мови.

Завдання: визначте, про яких літературних героїв ідеться в наведених уривках.

1 команда «...се був сивий, як голуб, звиш 90-літній старець, найстарший віком у цілій тухольській громаді. Батько вісьмох синів, із яких три сиділи вже разом із ним між старцями, а наймолодший Максим...визначався між усім тухольським парубоцтвом...був правдивим образом тих давніх патріархів, батьків і провідників цілого народу, про яких говорять нам тисячолітні пісні та перекази. Невважаючи на глибоку старість, ... був іще сильний і кремезний.»

(*Захар Беркут з однойменної повісті Івана Франка*)

2 команда «... так він звався — був кремезний козак літ тридцяти. Одягнений у широчезні червоні штани, які підперізував широким шовковим поясом. На ногах добрі шкапові чоботи. Сорочка подерта й замащена, на грудях широко розхристана, звідки визирали широкі косматі та сонцем опалені груди. ...уходив на Січі за неабиякого силача. Згинав залізні штаби, а коня підносив, мов барана.

А мимо його лицарської справності його прозвали на Січі ... за те, що в якійсь зустрічі не вмів собі з татариним дати ради, аж товариші його визволили.» (*Семен Непорадний з повісті А. Чайковського «За сестрою»*)

3 команда «...йшов босий, у кучих штанчатах, старій матросці, що була колись голубою, а тепер стала сіра, та ще в дядьковій Кириловій діжурці. Тій діжурці, як казав дядько, було «сто літ», і не рвалася вона лише тому, що зашкарубла від давньої мазути. Не брали її не дощі, ні сніг, ані сонце. Пахла діжурка паровозом...» (*Климко з однойменної повісті Григора Тютюнника*)

V. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Творча вправа

Учитель української мови.

Ви всі добре пам'ятаєте серіал «Свати». В одній із серій бабусі та дідусі загубили свою онучку... Увага на екран!

(*Демонстрація уривку з фільму про те, як загубилась Женя*)

- Чи можна розшукати дівчинку за тим оголошенням, яке придумав Іван Степанович?

- Тож ми з вами сьогодні спробуємо допомогти родичам серіалу «Свати» і складемо словесний портрет дівчинки, яка загубилася. А для того, щоб наш опис був послідовним, ми скористаємось планом.

ПЛАН

1.Хто ця людина?

2.Її зріст, постава.

3.Волосся, зачіска.

4.Риси обличчя. Вираз обличчя (очі, брови, ніс, рот, губи).

5.Одяг.

6.Загальне враження (що подобається, а що, може й ні).

- Кожна група має скласти речення до двох пунктів плану і записати його на папері А4 та повісити на дошку.

(Початок уже висить на дошці : «Розшукується дівчинка...»)

I група №1-2

II група №3-4

III група №5-6

2. Вправа «Мозковий штурм»

Учитель основ здоров'я.

Звернімо увагу на друге речення нашого оголошення, у якому йдеться про поставу і зріст людини.

- Пригадайте, що таке постава. Яке значення має її стан для здоров'я людини?

- Правильна постава робить фігуру красивою та є необхідною умовою для нормального стану організму й відсутності розладів нервової системи. Порушення постави – сутулість, сколіоз (викривлення хребта вбік) , кіфоз (викривлення назад).

Контролюйте свою поставу. Не ображайтеся на батьків, коли вони роблять вам зауваження: «Не сутулься!», «Сядь рівненько!» - вони викликані турботою про вашу поставу.

Деякі підлітки чомусь ставляться до своєї зовнішності скептично. У дівчат виникає думка про себе, як про «товсту потвору». І на думці одне – схуднути. Деякі несправжні «товстухи» майже нічого не їдять, і цим виснажують свій організм.

Чимало хлопців і дівчат вважають недоліком високий зріст, тому сутуляться, і як наслідок – розлади дихання, кровообігу, травлення.

Інші переживають, вважаючи себе коротконогими. Але якщо навіть деякі недоліки зовнішності насправді існують, не слід так хворобливо на них реагувати. Кожна людина красива по-своєму.

3. Робота в групах

Учитель української мови.

Уважно розгляньте фотографії та репродукції картин. Яка деталь обличчя, на вашу думку, є найвиразнішою? Тобто, на що зроблено акцент у зовнішності?

I група – акцент на ОЧІ

II група – акцент на ЗМОРШКИ, СИВИНУ

III група – акцент на УСМІШКУ

У вас є хвилина на обговорення.

(Після відповіді I групи).

Так, це – очі.

У народі їх називають дзеркалом душі. Чому?

Бо в них віддзеркалюються всі радощі та біль людини. По очах вгадують настрій, адже «очі говорять більше, ніж слова».

Учитель основ здоров'я.

Уже понад 100 років наука вивчає зір. Кожен учений, відкриваючи нові властивості й таємниці, відчуває захоплення перед його досконалістю.

Бережіть очі! Не сидить біля екранів телевізорів та моніторів комп'ютерів більш, ніж дві години. Якщо у вас є вади зору, обов'язково носіть окуляри.

Учитель української мови.

Будь ласка, II група. Що поєднує різні зовнішності на ваших зображеннях? Так, це – зморшки, сивина.

Вік дерева визначається за кількістю кілець на зрізі, а людське життя вимірюється кількістю зморшок на обличчі та сивим волоссям.

Учитель основ здоров'я.

Зморшки – це видимі складки шкіри, що виникають у результаті надмірної активності мімічних м'язів, утратою шкірою еластичності, пружності та з інших причин.

Еластичність шкірі надають волокна колагену, а пружність - розташовані між ними молекули гіалуронової кислоти. З віком, а також під впливом несприятливих факторів зовнішнього середовища кількість колагену та гіалуронової кислоти знижується, шкіра втрачає свою еластичність і вологу, що призводить до появи видимих ознак старіння на шкірі.

Сивина - це не що інше як результат ослаблення роботи термального сосочка волосини. Власне тієї фабрики, яка виробляє та поставляє волосся всі життєво необхідні речовини. Колір волосся зикає. Воно стає сріблястим.

Існує дві основні причини загальмування нормальної роботи волосяних фолікулів. Перша – вікові зміни у 40-60 років. Друга – гострі або хронічні стреси. В обох випадках появі сивини передують зменшення постачання крові й кисню, які живлять шкіру голови.

Учитель української мови.

Надаємо слово III групі. На що зроблено акцент у зовнішності на ваших зображеннях?

Так, це усмішка або посмішка. Як ви гадаєте, чи є різниця у цих словах?
(Відповіді учнів)

А що з цього приводу говорить учений, мовознавець, автор підручників та завдань для ЗНО Олександр Авраменко?

(Перегляд фрагменту експрес-уроку О.Авраменка)

Учитель основ здоров'я.

У Редьярда Кіплінга є такі слова: «Вийди за двері – й осяй світ усмішкою: ця усмішка має багато попрацювати... Деякі люди надто втомилися, аби подарувати вам усмішку. Подаруйте їм свою, адже ніхто не потребує усмішки так сильно, як ті, кому нема чого віддати, крім неї.»

Щоб сподобатись іншим, покращити настрій, пропоную подарувати одне одному шири усмішку.

Учитель української мови.

А тепер попрацюймо письмово – **розподільний диктант**: розподіліть прикметники або дієприкметники-означення у три колонки – ОЧІ, ВОЛОССЯ, УСМІШКА, відповідно поставивши їх у правильному роді, числі та відмінку. Наприклад, слово «сумний»: очі – сумні, усмішка – сумна.

Нахабний, привітний, сердитий, хитрий, мрійливий, розумний, байдужий, срібний, вибілений, сяючий, добрий, густий.

- Опис людини не буде повним без згадки про її голос. Ми губимо свою привабливість, якщо говоримо невиразно і глухо. «Торохтить Солоха, як діжка з горохом», кажуть у народі. Про яку людину так говорять?

Учитель основ здоров'я.

Що ж потрібно пам'ятати, щоб мати гарний приємний голос? Вести зоровий спосіб життя, відмовитися від тютюнопаління, уживання алкогольних напоїв, наркотичних речовин...

Учитель української мови.

А ще народна мудрість каже: «Дівчина без голосу, як пшениця без колосу».

- А зараз ми з вами послухаємо пісню, яку підготували ваші однокласниці. Вона звучатиме рідною мовою, адже сьогодні 21 лютого – День рідної мови.

Слухаючи пісню, полиньте подумки додому, до своїх рідних та близьких людей.

(Звучить пісня у виконанні учениць 7 класу «Батькам» на слова та музику Алли Івашиної)

VI. ПІДСУМОК УРОКУ ТА ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Учитель української мови.

- Кажуть, що краса минає, а особиста чарівність залишається. Її складовою є те, про що ми говорили сьогодні на уроці. Тож пам'ятайте про це! Дбайте не лише про зовнішню красу, але й про свою душу.

Оцінювання найбільш активних учнів.

- Домашнє завдання: Написати твір-опис на тему «Найрідніша мені людина».

Учитель основ здоров'я.

- Маємо надію, Що ви запам'ятали, яких правил слід дотримуватися у житті, щоб завжди бути здоровими та красивими.

Г.Гейне писав, що єдина краса людини, відома йому – це здоров'я. Тож бажаємо всім вам здоров'я!

Оцінювання найбільш активних учнів.

- Домашнє завдання: підготувати невелике повідомлення на тему «Здоровий спосіб життя – запорука гарного самопочуття!»

Читач у бібліотеці
Бібліотечне заняття, 4 клас
Олійник Лариса Анатоліївна,
завідувач бібліотеки

*комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ст.
№19 Вінницької міської ради», бібліотекар I кваліфікаційної
категорії*

Мета: дати учням загальні відомості про книжку як історичну пам'ятку людства; ознайомити з основними історичними етапами створення книги, допомогти учням зорієнтуватися у книжковому світі; сприяти відвідуванню школярами бібліотек, залучати їх до книг, формувати вдумливого та уважного читача.

Обладнання: виставка книг з історії книгодрукування, про книги та читання «Джерела, що наповнюють життя», презентація.

Хід заняття.

Вступне слово бібліотекаря:

Дорогі учні!

Людина, яка вмє і любить читати – щаслива людина. Навколо неї завжди

багато розумних, добрих і вірних друзів. Друзі ці – книги. Багато друзів-книг мають і ваші однокласники. Кого б ви назвали справжніми книголюбамі у вашому класі? (*Учні називають однокласників, які багато читають*).

Книга – це велике диво, створене людиною. Ще не вміючи читати, ви розглядали малюнки до казок, слухали цікаві історії, які читали вам мамі. Щодня ми маємо справу з книгою в школі та вдома. Про все ми дізнаємося з книг. За допомогою них ми можемо зазирнути у майбутнє, дізнатися, як жили у сиву давнину, якими були древні цивілізації. Книги – чудовий, дивовижний витвір людського розуму. Вона стала для кожного з нас такою ж необхідною як земля, як чисте небо над головою, як хліб. Навіть важко уявити, як би люди жили без книги, без читання. А читання книги потрібно розпочинати з ознайомлення з нею. Якою ж була перша книга? Чи було її надруковано, чи написано від руки, з чого її було зроблено?

Думаю, що цікавою і корисною буде для нас інформація, яку підготувала творча група на **тему «Як книга прийшла до людей»**.

1учень. Давним-давно на землі книжок не існувало, бо люди ще не вміли їх робити. Але потреба записувати, передавати іншим якісь відомості, досвід,

знання виникла у людей дуже давно. Тож «сторінками» найдавніших книжок стали стіни печер, каміння, сокири, вояцькі щити. Писали на всьому

й абичим. Бо ж не було тоді ані паперу, ані олівців, не знали люди і літер - їх замінювали малюнки.

2учень. Згодом винайшли перші абетки, додумалися писати на глиняних табличках, потім їх сушили і випалювали на вогні. Та хіба на таких сторінках-цеглинах багато напишеш? До того ж ці книжки були важкі та незугарні! Коли, скажімо, якийсь учений збирався в дорогу і брав із собою дві-три такі «книги», йому потрібен був віз.

Зучень. У далекій Африці, на берегах повноводних річок, простягнулися нескінченні зарості болотяної рослини – *папірусу*. Люди використовували його на будівництві. Якось один чоловік лагодив хату. Розрізав стеблину папірусу, витяг волокнисту серцевину, поклав на сонці. Через деякий час він побачив, що волокна перетворилися на сухі вузькі стрічки.

4учень. Ще більше здивувався чоловік, побачивши, що стрічки добре вбирають фарбу. Значить на папірусі можна писати! Відтоді з'явилися книжки, а краще сказати - сувої з папірусу. Писати на сухих стеблах папірусу було зручно, але через кілька років такі «книги» ламались і розсипалися.

Бучень. Цар Пергамського царства Ємен I вирішив створити бібліотеку, яка б перевершила Олександрійську. Про це дізнались єгипетські фараони і заборонили вивозити папірус до Пергамського царства. І тоді в Пергамі знайшли інший матеріал для письма. Вироблявся він зі шкіри телят і ягнят. Цей тонкий і надзвичайно міцний матеріал називали *пергамент*. Великий аркуш пергаменту згинали у вигляді зошитів, зшивали й утворювалася книга, подібна до сучасної.

бучень. Декілька пергаментних книг, створених у Київській Русі, збереглися й донині. Крім пергаменту, на Русі писали ще й на корі звичайної берези –

бересті.

Бібліотекар: Отже, ми дізналися про такі матеріали для письма, як глиняні таблички, папірус, пергамент, береста. А де ж почали застосовувати для письма папір і де вперше його було виготовлено?

1 учень. Справжній папір, на якому пишуть сьогодні, навчилися робити 2 тисячі років тому у Китаї. Тоді і почали писати книги, бо перші книги були рукописними, й одну книжку бувало переписували декілька років. Китайці довго тримали в секреті виготовлення паперу. За розголошення секрету його виготовлення майстра чекала смертна кара.

2 учень. І лише у 8 ст. навчилися виготовляти папір у країнах Європи.

Та з винайденням паперу робити книжки було ще дуже важко. Адже їх писали від руки спеціально навчені майстри – переписувачі. Для того, щоб виготовити одну копію рукописної книги, необхідно було працювати не один день і не один місяць. Тому переписувачі й раділи, закінчивши роботу.

3 учень. За часів Київської Русі книжка

була у великій пошані. Так в одній з них читаємо: «Ум без книг, як птиця без крил». У Давній Русі переписувачі книг вигадливо прикрашали рукописні сторінки. Вони виділяли першу літеру рядка і надавали їй незвичайної форми та яскраво розфарбовували. Ось чому ми кажемо: «З червоного рядка».

Потім книгу «одягали» в оправу, оздоблену сріблом, золотом, дорогоцінним камінням. Оправи закривали застібками, деякі зачиняли на замок. Коштували книжки дуже дорого.

4 учень. Так минали роки, а попит на книжки зростав і люди почали думати над тим, як пришвидшити і спростити процес виготовлення книги. І придумали: спочатку текст вирізали на дошці, а потім отримували відбиток. 1447 року німець Йоганн Гуттенберг виготовив окремі букви, відливши їх із металу. Це були перші друкарні, які згодом з'являються в різних містах і країнах.

5 учень. Датою народження друкарського верстату був 1440 рік. Особлива роль у становленні друкарської справи належить Івану Федорову. Він друкував книги у Московській державі, у власній типографії у Львові, в друкарні князя Костянтина Острозького в Острозі. Виданий ним у Львові «Буквар» - перший у Європі друкований підручник (1574 р.)

Згодом виникла потреба в збереженні книг, у бібліотеках.

Бібліотекар: Усі ви знаєте, що домівкою книг і нашим духовним храмом є бібліотека. Слово «бібліотека» – грецького походження, а перекладається так: «біблію» – книга, «тека» – зберігання. Отож, це місце, де зберігаються книги.

Бібліотеки виникали не в житлах окремих людей, а створювалися при монастирях та храмах. Перші книги потрібно було зберегти та систематизувати. А для цього потрібні були знання. Цим займалися спеціально підготовлені, високоосвічені люди.

В Стародавньому Єгипті бібліотеки мали дуже гарну назву: «Аптека душі», «Притулок мудрості», або «Будинок життя», але користуватися ними могли тільки багаті знатні люди, фараони та жерці храмів. Для простого люду вхід до бібліотеки був закритий.

У нас на Батьківщині, ще за часів Київської Русі, книга була у великій пошані. Київський князь Володимир відкривав школи, спеціальні майстерні, де переписували, розмножували книги. А в часи князювання Ярослава Мудрого в Києві при Софійському соборі засновується перша у Київській Русі бібліотека.

Сиділи переписувачі в соборі, переписували книги, перекладали з інших мов. Потім з Києва книги потрапляли до інших міст. Варто нагадати, що коштували тоді книги дуже дорого, виготовлялися вони з пергаменту. А ще ж палітурка! Її оздоблювали коштовним камінням, золотом, сріблом. Тому не дивно, що до полиці книги частенько прикріплювали ланцюгом. На жаль, книги з бібліотеки Ярослава мудрого не дійшли до наших днів. Можливо, комусь із вас поталанить: виросте, вивчиться і знайде цю книгозбірню.

Про те, якою великою повагою народу з давніх-давен користується книга, свідчить чимало народних прислів'їв та приказок, присвячених цьому неповторному винаходу людства.

Бібліотекар: Пропоную вам за допомогою карток згадати і скласти прислів'я та приказки. (*Прислів'я поділити на частини і записати на окремих картках*).

1. Золото добувають із землі, а знання – із книжок.
2. Хліб наснажує тіло, книги – розум.
3. Розум без книжки, що птах без крил.
4. Дім без книги – день без сонця.
5. Мудра книжка – безцінний скарб.
6. Книга – джерело знань.
7. Книга – найкращий порадиш.
8. Книга вчить, як на світі жити.
9. Хто багато читає, той багато знає.
10. Гарна, мудра книга як вірний друг.
11. Золото добувають із землі, а знання – із книг.
12. Книжка – найдивовижніший винахід людства.
13. З ручаїв – ріки, з книжок – знання.
14. Гарна книжка научить, а погана намучить.
15. Книжку прочитав і розумним став.
16. Одна книга тисячі людей навчає.
17. Книгу читають не очима, а розумом.

Бібліотекар: У бібліотеці є – «Абонемент», «Читальний зал», «Книгосховище».

Абонемент – це відділ бібліотеки, де можна записатися в бібліотеку, одержати книги додому на визначений період часу. У нашій бібліотеці на абонементі ви можете вибрати книги самостійно. Для того, щоб книги були повернуті на своє місце та щоб краще орієнтуватися у виборі книг, у бібліотеці виготовлені спеціальні розподільники з написами. Після прочитання книжку треба обов'язково повернути, тому що її чекають інші діти. Прочитана книга здається особисто бібліотекарю.

Бібліотекар:

Скажіть, будь ласка, на який термін видається книга на абонемент?

Як називається документ, в який записується яку книгу ви взяли у бібліотеці?

У читальному залі крім книжкових шаф – багато столів і стільців. Тут вас зустрінуть книжкові виставки про рідну мову, про вашу неньку – Україну, про славних дочок і синів українського народу, а також про те, як любити і берегти рідну природу.

Видання, представлені в бібліотеці в одному примірнику, можуть знадобитися читачам в будь-який час, тому користуватися ними можна тільки в читальному залі. Це можуть бути енциклопедії, словники, довідники, газети та журнали, цінні та рідкісні книги.

Значна частина шкільних книг зберігається у книгосховищі.

У **книгосховищі** на спеціальних стелажах живуть різні книги. Це художні книги українських і зарубіжних письменників, а також книги з історії, біології, хімії, фізики. А ще в бібліотеці на літніх канікулах відпочивають ваші підручники.

Фонд нашої бібліотеки налічує більше 8 тисяч книг художньої літератури.

Книга – це діамант, а бібліотека – скарб людський. Читаючи, ви знаходите багато невідомого, розкриваєте різні таємниці. І щоб цей скарб довгий час приносив людям користь, його треба берегти.

Бібліотекар: Зараз ми послухаємо повідомлення, пов'язані з бібліотекою, під рубрикою **«Це цікаво»**. І знову це зробить творча група.

1 учень. У Давній Русі книги складались у короби. Так вони краще зберігались. У далекому минулому книги зберігалися під монастирськими склепіннями, прикуті ланцюгами.

2 учень. Забудькуваті читачі були в усі часи. Так у 1975 році в одну із англійських бібліотек була повернена книжка «Вчись в'язати та вишивати», читачка так захопилася нею, що протримала її 43 роки.

3 учень. Рекорд неувважності був зафіксований у бібліотеці Кембриджського університету, куди книга була повернена через триста років! Отож, дійсно, краще пізно, ніж ніколи!

Бібліотекар: Найбільшою бібліотекою для дітей є Національна бібліотека України для дітей, яка заснована у 1967 році, їй вже майже 50 років. Щороку бібліотеку відвідує близько 20 тисяч дітей.

Бібліотекар. Як змінилася книга в наш час?

Ви вже знаєте про існування електронних книг, або рідер. Першу таку книгу створено у Франції. Це одночасно і книга, і бібліотека, і віртуальний книжковий магазин. Така собі кишенькова бібліотека, маленький компактний пристрій, куди можна «залити» оцифровані книги. Її пам'ять зберігає одночасно близько 100 книг по 500 сторінок кожна. Маючи мобільний телефон чи телефонну розетку, ви підключаєтеся до Інтернету, можете гуляти по віртуальному магазину, вибирати і замовляти книги. Досить провести по екрану пальцем, щоб підібрати книгу, збільшити розмір букв, знайти значення незрозумілого слова у словнику.

Останнє досягнення комп'ютерних технологій – «жива» книга. За допомогою комп'ютера можна не лише читати текст і переглядати картинки, а й чути голоси персонажів, «оживляти» ілюстрації, грати у цікаві ігри. Навіть є такі електронні книжки-ігри, які дають можливість не тільки познайомитися з авторським варіантом твору, а й самому впливати на хід сюжету.

Бібліотекар. Кожен народ має свою літературу, свою рідну мову. Ви є читачами нашої шкільної бібліотеки. Я помітила, що більшість книжок, які ви берете для читання – українською мовою. І це дуже добре, адже для

нас – українська мова - мова наших предків, мова навчання, музики, мова єднання. Я пропоную перевірити ваші знання української мови і пограти у гру «Юний складач» .

*Завдання учасників – скласти з букв речення найбільше нових слів.
Перемагає той, хто складе більше слів.*

П о в а ж а й т е к н и г у

(ваги, вагон, вуж, кава, кавун, кажан, актив, авто, анкета, вапно, канат, кит, наука, нива, нота, окупант, павук, пава, пайок, пан, нива...)

Гра «Літературна риболовля». Дати відповіді на питання:

1. Ім'я самого симпатичного Крокодила? ГЕНА
2. Ім'я кота-злодія із «Золотого ключика»? БАЗИЛІО
3. Коли співають щедрівки? НА НОВИЙ РІК ТА РІЗДВО
4. Назва великого зібрання творів Тараса Шевченка? КОБЗАР
5. Найменша дівчинка із казки Андерсена? ДЮЙМОВОЧКА
6. Одяг для книги. ОБКЛАДИНКА
7. Героїня твору Андерсена, яка перемогла Снігову Королеву.

ГЕРДА

Бібліотекар: Наш урок добігає кінця і я запрошую вас взяти участь у останній грі «Чарівна скринька».

У скриньці заховані предмети, які потрібно упізнати за допомогою п'яти підказок .

(У скриньці – КНИГА)

1. Для того, щоб виготовити цю річ, потрібно: лопата, сокира, ручка, комп'ютер, фарби, папір.
2. Колись ця річ була каменем, глиною, травою, вівцею.
3. Те, що лежить у скриньці має дуже багато спільного з деревом.
4. Дехто каже, що не любить спілкуватися з цією річчю, але все одно

кожен

день звертається до неї.

5. Мовчить, а сто дурнів навчить.

(У скриньці - НЕТБУК)

1. Предмет, що лежить у скриньці можна вважати, так як і книгу, одним із чудес світу, створених людським розумом. Навіть у його назві є слово - книга

2. Цей предмет так щільно увійшов у життя людей, що дехто навіть не уявляє

свого життя без нього.

3. Ним можна користуватися лише 1,5-2 години на добу. Іноді, батьки карають

вас, не дозволяючи користуватися ним зовсім.

4. Ця річ декому заміняє книги, телевізор, театр і, навіть, ігри на свіжому повітрі.

5. Те, що знаходиться у скриньці, допомагає у навчанні, дає можливість спілкуватися з друзями по всьому світу у режимі on-line.

Бібліотекар (підсумок уроку). Мандрівка наша закінчена. Дякую всім за участь у ній і висловлюю сподівання, що від сьогоднішнього дня ви ще більше будете любити книгу - джерело знань. Тому що тільки книга і знання можуть зробити нас духовно сильними, чесними, розумними людьми. Бажаю успіхів вам на цій стежині пізнання.

Ось і закінчився наш урок.

Із книгою і словом порідніться,

Хай книга буде – ваш насущний хліб.

Тож зачерпніть із неї і напийтесь

Снаги, що в серці залишає слід.

Вона прекрасно вміє віщувати,

Життя відкриє обриси нові.

І справу мозку може тамувати,

Немов ріллю краплини дощові.

В піснях Шевченка, Пушкіна, Шекспіра

Пізнайте світ поезії й добра.

Бажаю я, щоб щиро ви повірили

В могутню силу слова і пера.

З народних джерел

Конспект уроку з позакласного читання, 3 клас

Комар Ольга Миколаївна,

вчитель початкових класів комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 ВМР», спеціаліст І кваліфікаційної категорії

Мета: Розширити знання учнів про календарно-обрядові свята України; прищеплювати інтерес до історії, культури, традицій і звичаїв українського народу; залучати учнів до пошукової, науково-дослідницької, краєзнавчої роботи; розвивати вміння працювати з різними джерелами інформації; вдосконалювати мовну культуру учнів; виховувати почуття патріотизму, шанобливе ставлення до історичного минулого рідної країни.

Обладнання. Українська піч, посуд, рушники, національні костюми

Хід уроку:

Вчитель: Сьогодні ми з вами живемо в чудовий час, користуємося досягненнями науки і техніки, маємо швидкий доступ до будь-якої інформації, озброєні ґрунтовними знаннями, чимало вміємо, а ще не так давно люди жили зовсім по-іншому.

Учень: Пройшло століття —
все довкіл змінилось.

Хоч для історії і вік — не час,
Що є тепер, тим людям і не
снилось.

Та сьогодні всіх вражає й
нас.

Бо кожен день несе нас до
вершини,

Нові дарує мрії й відкриття,
Захоплення і диво для людини.
Таке у нас сьогоднішнє життя.

Учень: Та ми в минуле прагнем повернути,

Коли прапрадіди ось тут жили.

І пригадати нині призабуте:

Які вони традиції несли,

Які були в них звичаї і жарти,

Пісні і думи, прагнення мети...

Минуле забувати нам не варто,

Щоб у майбутнє праведно іти.

Вчитель: Тому ми час від часу і повертаємось до народного джерела, до тих традицій, звичаїв, з яких беремо наснагу і сьогодні, бо це все наше, рідне, дороге, любе та миле нашому серцю. Однією із таких традицій були вечорниці.

Вчитель: У листопаді наставала пора відносного перепочинку. Зібрано врожай, зроблені різні припаси на зиму...Отже можна зібратися в гурт, влаштувати різні забави, повеселитись, поспівати.

Кажуть *«Пісня – то душа народу»*... Саме пісня є першим жанром усної народної творчості. Пісні бувають різні. Але найперші пісні для кожного з нас, з перших днів появи на світ – це колискові пісні. Коли в сім'ї народжувалася дитина, поруч із нею постійно була матуся. А коли вона вкладала дітей спати, то співала пісні...

Тож давайте завітаємо до однієї з українських хат і послухаємо...

На фоні декорацій української хати з'являється господиня з дитиною на руках і виконує колискову пісню «Ходить сон коло хати»

Ходить сон коло хати,
Сивий сон, волохатий.
В нього білі подушки,
Ковдрочка із вати.
Роздає смачні ріжки
Всім, хто буде спати.

Господиня вкладає дитину в ліжечко. В цей час виходить Господар.

Господар: Щось добреньке з'їсти хочу
Тільки що - не знаю й сам.

Господиня: Голови б ти не морочив!
Що зварила – те й подам.

Господар: Варенички, борщ і
каша,
В животі від них бурчить.

Господиня: Вередливий став
ти, любий,
Що тобі іще зварить?

Господар: Знаю, люба, ти не
сердься,
Я, мабуть, би з'їв оце...
Коровай із борошенця,
А туди ще вбить яйце.

Господиня: От же клятий!

Хоч бери й тікай із хати.

Будь по-твоєму, спечу.

(Виходить)

Господар: Ти готуй, готуй, швиденько.

Повечеряєм гарненько.

(Вона в мене молодець!)

Але гріх самому їсти

Цей рум'янений хлібець.

(Входить господиня)

Господар: Пам'ятаєш, моя люба,

Як були ми молоді

Напечеш, бувало, хліба –

Повна хата молоді ...

Господиня: О-о-о...! Танці, співи, сміх до ночі,

Вечорниці... А тепер...?

(Чується сміх і голоси за дверима)

1 дівчина

Ой, дівчатка мої, ой подружечки.

Де ж ми вечір проведем, мої душечки?

2 дівчина

У сусідки, моя мила,

В неї хата чиста й біла.

Вона всіх пригріє нас.

То ж ходімо! В добрий час!

3 дівчина

Посиденьки ж ті не марні.

Вечорниці будуть гарні,

Є у всіх у нас робота —

Вишивати нам охота.

4 дівчина

В край до нас прийде зима,

В полі вже робіт нема.

Дівчатам вдома ж не сидиться,

Всі спішать на вечорниці.

(Стукають)... До дівчат виходить Господиня.

Дівчина.

Добрий вечір вашій хаті!

Господиня.

І вам вечір добрий!

Дівчина.

Добрий вечір, тіточко,

Наша люба квіточко!

Господиня.

Добрий вечір, дівоньки,
Ясні мої зіроньки!

Дівчина.

Ти за нами сумувала,
Дівчаточок виглядала?

Господиня.

Звісно, любі, я чекала,
Вам вечерю готувала:
І варенички й узвар,
І чарівних трав відвар.
Поспішайте, дівчатонька,
Все приготувати,
Бо пора вже вечорниці
Всім нам починати.

Всі дівчата. Дякуємо. Ми будемо поводити себе чемно.

Дівчата розміщуються по лавках, починають вишивати .

Вчитель: Зазвичай дівчата приходили першими на вечорниці, допомагали господині приготувати вечерю, говорили про різні свята, прикмети, вишивали, співали пісень...

Виконується весела українська народна пісня «Гуляю я!»

Вчитель: Бачу дівчата співати ви вмієте, а чи вмієте відгадувати загадки?

Каплі з неба, дахів, стріх,
Дощ холодний, перший сніг.
Почорнів від листя сад,
Що за місяць? (Листопад)

БЕСІДА ПРО ЛИСТОПАД І НАРОДНІ ПРИКМЕТИ, СВЯТА, ЗВИЧАЇ

1 дівчина. Листопад – жовтню син, зими – рідний брат. Це місяць, у якого на похваті і віз, і сани. А ще його в народі називали: напівзимник, ворота зими, грудкотрус, падолист, братчини. А мені бабуся розповідала, що братчини – це оглядини зими і зустріч першого снігу, так звані, «обнови самоткані». До Свята Михайла, 21 листопада, який мав приїхати на «білому коні» і сповістити про зиму, готували медові напої. На свято сходилися всі мешканці, які брали участь у колективних іграх, пов'язаних із зустріччю зими і першого снігу.

2 дівчина. Так ось чому в народі кажуть: «На Михайла зима саньми приїхала»? Якщо на Михайла ніч ясна, то буде зима сніжна і гарна.

3 дівчина. 14-го листопада теж урочисте свято Кузьми і Дем'яна, які були ковалями і начебто відкрили секрет вогню, виготовили перший плуг. Саме завдяки їм людина оволоділа землеробством. Святим безгрішникам Кузьмі і Дем'яну приписується ще одна висока місія. Вони захисники людей і тварин від укусів змій та інших гадів. На Кузьму і Дем'яна відзначали зустріч зими, так звані курячі іменини. Вважалося, що в цей день, 14-го листопада, обов'язково буде мороз. Із цього приводу казали «Кузьма з Дем'яном ковалі: закують дороги й річки – до весни не розкувати».

4 дівчина. А від Пилипа – 27 листопада – починається піст. З цього дня жінки пряли кужіль на полотно.

5 дівчина. В народі про листопад казали: «Якщо листопад дерев не обтрусить, то зима довгою бути мусить».

(Звучить фонограма пісні "Рідна мати моя")

Вчитель: Здавна вважалося, що оберегом українського народу є вишивка

(Дівчата вишивають і говорять між собою)

1 дівчина. Улянко, а що ти вишиваєш?

2 дівчина. Рушник...Поглянь, який він у мене гарний.

3 дівчина. Так. Гарні наші рушники. І ні в кого подібного нема. Це добре, бо ми всі різні, різні в нас уподобання. А рушники — це ж наші обереги, у них закладений великий зміст. Це й ті дороги, на які випроводжають нас батьки...

Рушники, як долі, що ідуть стежками,

Обереги наші, мамина любов.

Вони завжди поруч, вони завжди з нами,

Щоб дітей додому повертати знов.

4 дівчина. Це і наші долі, як ті ниточки, що переплелися на рушнику: червоні і чорні, як саме життя.

Щоб ніколи в світі ми не забували

Рідної світлиці і калини цвіт.

Щоб з добром у серці чесно простували

Та сміливо, й мудро йшли у білий світ.

Вчитель: Вишиванки... Рушники... Вишиті добрими і лагідними руками наших матусь. Це сум і радість, що завжди йдуть поруч. Це як душа нашого народу, нерозривні одне з одним.

Вчитель: Дівчатонька, а відгадайте-но загадку:

З квітів його виплітають,

Ним голівки прикрашають,

Щоб дівчиноньку зберіг

Український оберіг.

Всі разом: Вінок!

Господиня: Дівчатка, віночок прикрашають завжди стрічками.

1 дівчина. Я прикрашу віночок білою стрічкою – це символ чистоти і вірності.

2 дівчина. А я прикрашу віночок зеленою стрічкою – це символ оновлення та нового життя.

3 дівчина. А я причеплю синю стрічку – це символ мудрості.

4 дівчина. Голуба стрічка – символ мирного неба. Нехай саме таким буде небо над нашою Україною!

5 дівчина. Зачеплю я золоту стрічку – символ багатства та благополуччя, щоб наша Україна процвітала.

6 дівчина. А я прикрашу наш віночок червоною стрічкою, символом прекрасного почуття, символом кохання, без якого немає життя на Землі.

(Танець з віночком)

Господиня: Стало в хаті холодати

По дровця б когось послати. І куди це мій хазяїн подівся?

Вчитель: Трохи пізніше приходили хлопці.

(Чути сміх, галас. Заходять хлопці.)

1 хлопець. Добрий вечір, господине, славна молодице. Чули ми, що у цій хаті будуть вечорниці.

Всі хлопці: Добрий вечір, добрі люди! Хай вам всім здоров'я буде! І здоров'я, і удача, та ще й доля не ледача!

Дівчата: Добрий вечір хлопці! То ж заходьте в хату. Просимо сідати. З чим прийшли до нас, розказати час!

2 хлопець. А ми вам дровець припасли, щоб усі тут зігрітись могли.

(Складають дрова біля печі).

3 хлопець Принесли вам меду солоденького і калача чималенького.

(Викладають на стіл). Щоб всі ми були веселі та ситі, а не голодні, не злі й не сердиті. То ж тримайте!

4 хлопець Бо ж в хаті оцій зібралися на вечорниці. А з порожніми руками зайти не годиться! Ось вам яблука з нашого саду, а як захочете, то дам ще й пораду: щоб і у вашім саду родилося рясно, то за садком треба дивитися вчасно!

5 хлопець. А це вам солодкі й великі горіхи, для вашої доброї втіхи!

6 хлопець. Ну, то як тут у вас? Що вже вишили, красуні?

(Підходить до дівчини, дивиться, бере до рук і втікає, дівчина біжить за ним, зі сміхом відбирає. Інші хлопці теж дивляться, хтось теж хоче забрати роботу. Дівчата не дають, всі сміються).

1 дівчина Отакої. Вже прийшли помічники, то ніякої роботи не буде.
Шкідники ви наші!

Господиня:

Що ж, заходьте, любі хлопці,
Просим до світлиці.
Може з вами веселіші
Будуть вечорниці.

1 хлопець.

Авжеж, будуть веселіші,
Бо ми на язык гостріші!
А ви, мов ті миші,
Сидите у тиші!

2 хлопець. А що це у вас так смачно пахне? (*Лізе до горщика*)

Господиня: Еге, Грицю, куди лізеш? Ти ще не заслужив, а вже їсти просиш.
Добре, Грицю, так і бути: покажу, що там смачненьке є в макітрі. А за це ти повинен відгадати загадку. Домовились?

1 дівчина. Якою косою не можна косити?

2 хлопець. От так загадка...Жіночою!

Хлопці розсаджуються по лавках

Вчитель: На вечорницях хлопці та дівчата грали в різні ігри. Отож давайте подивимось, хто у нас спритніший.

Дівчатам гра «Розшифруй та прочитай слово»

Завдання: Слово з цифрами: переставити літери і отримати слово.

7 5 1 8 3 6 4 2

К Ї У А Р Н А К

Хлопцям гра "Склади вірш"

Ми дуже любим весь наш край,
І любим У_____ (Україну),
Її лани, зелений гай,
В саду рясну _____ (калину).
Там соловейко навесні
Співає між _____ (гілками),
Та й ми співаємо _____ (пісні) –
Змагається він з нами!

М.Познанська

(Діти виходять і прикріплюють слова до вірша)

Хлопець: А чого це ви дівчата нас тільки про все питаєте, а самі що знаєте?

Дівчина Ми вміємо багато справ робити, а ще й до того жартувати. Авжеж!

Ішов Гриць з вечорниць вночі слободою –

Сидить сова на воротах, крутить головою.

Він, сердега, як побачив, та через городи.

Заплутався в бур'янах та й наробив шкоди.

Хлопець.

На селі в нас густо хати, вітер не повіє.

Сама мати ложки миє, а дочка не вміє.

Вчитель: Та годі вам сваритися. Час уже і миритися. А примирення ваше підкріпимо спільною працею та пограємо в гру.

Гра " Склади правильно прислів'я"

"Той, хто людям добра бажає, той і собі має"

Господар: Ох! Одними балачками ситим не будеш!

Хлопець: Авжеж, дівчата, хто дасть мені води напиться? Бо так хочу їсти, що аж нема де переночувати.

Хлопець: А я так хочу танцювати, що аж на місці не сидиться.

(Виконує танець)

Господиня: Хлопчики й дівчата, гарно танцювали, пісні співали та в ігри грали.

Господар: Гарні вечорниці в нашій хаті. Добре, що прийшли до нас.

Разом: Дякуємо усім, хто завітав до нашої оселі!

Вчитель: Сьогодні ми мали чудову нагоду поринути в минуле нашого народу, пов'язане з традиціями. Головне наше завдання полягає в тому, аби ці традиції не забулися, а примножувалися та продовжувалися. Міцний наш рід, жива в ньому пам'ять про минуле. То ж бережіть цю прекрасну, багату скарбницю: в ній розум, кмітливість, гумор, надія і світло завтрашнього дня.

Як привчити дитину до правил

Щеголева Т.А.,

*методист з практичної психології та соціальної роботи
комунальної установи «Міський методичний кабінет»*

Правила є показниками поведінки. Вони подібні до невидимої огорожі, яка окреслює межі. По мірі того, як діти опановують правила, вони починають розуміти, що можна робити, а чого - ні. Таке розуміння додає дітям упевненості і почуття захищеності, проте це не відразу досягається. Дітям властиво «випробувати» правила для того, щоб переконатися в їх правильності. Хтось більше захоплюватиметься цими дослідженнями, хтось - менше. Однак усі діти мають розуміти, що у дозволеного є межа. Наскільки добре діти це зрозуміють, залежатиме, зокрема, й від того, наскільки добре дорослі сформулюють правила і як вони самі дотримуватимуться їх.

Правила мають бути конкретними, позитивними й обґрунтованими.

Наприклад, правильніше сказати: «Візьми тільки одне печиво» замість «Не бери багато печива». Можливо для дорослого «багато» це більш ніж одне, але у дитини щодо цього може бути своя думка.

Ефективні правила формуються в позитивному тоні.

Дітям легше зрозуміти, як слід діяти, коли їм кажуть: «Скажи, що зараз твоя черга», а не «Не бийся».

Порівняйте самі:

«Не поспішай під час їжі» - «Будемо їсти повільно»;

«Не кричи голосно» - «Будемо розмовляти тихіше»;

«Не забирай іграшки» - «Іграшки в групі для всіх дітей»;

«Не малюй на стіні» - «Малюй на папері».

Додержання правил залежить від реакції дорослих. Тому в разі дотримання правил дитину варто заохотити, а разі недотримання - вживати корекційних дій.

Заохочення

Посмішка, поплескування по спинці, підбадьорливі слова чи похвала означають для дитини, що ви схвалюєте те, що вона зробила. Спостереження за дітьми дає можливість помітити: хто із дітей намагається виконати правило, робить спробу, нехай навіть не зовсім успішну. Якщо дорослі схвалюють такі спроби, діти прагнутимуть до повторення.

Корективні дії

Якщо дитина кидає іграшки на підлогу, то логічним наслідком такого поведіння буде складання іграшок на місце. Якщо дитина кидає пісок в обличчя іншій дитині, то логічним наслідком для неї - допомогти вихователю промити цій дитині очі. В обох випадках такі логічні наслідки показують дитині, що її дії були неправильними, що неправильна поведінка неприпустима і її наслідки потрібно виправляти.

Карати дітей - насильно саджати на стільчик, ставити в куток, скривджувати словами - неприпустимо і це, як правило, не дає позитивного результату без зовнішнього контролю.

Як привчити дитину до правил

➤ **Формулюйте очікування чітко і стисло.** Багатослівність збиває дітей з пантелику.

➤ **Одночасно запроваджуйте не більше 1-2-х правил.** Вам самим складно відстежити виконання цих правил усіма дітьми.

➤ **Будьте послідовними, вимагаючи від дітей виконання правил.** Дітям складно зрозуміти, чого від них хочуть, якщо правила постійно змінюються і до різних дітей застосовуються по-різному. Наприклад, є правило: після відвідування туалету слід обов'язково мити руки. Потрібно вимагати дотримання цього правила щоразу, коли дитина користується туалетом. Ретельність вимоги виконання правила робить життя більш передбачуваним.

➤ **Формулюйте правило як пропозиції, а не як заборони чи накази.** Малюки краще відгукуються на позитивні правила.

➤ **Кажіть «дякую» і «будь ласка».** Ввічливість надає тону співпраці і моделює поведінку, очікувану дорослими.

➤ **Наголошуйте на поведінці дитини, а не на її характері.** «Я засмучуюся, коли ти б'єшся. Від удару буває боляче». «Ти взяла у Ганусі іграшку. Ганнуса засмутилася». Варто уникати висловлювань на кшталт: «Мені не подобаються маленькі хлопчики, які б'ються», «Мені не подобається, коли відбирають іграшки».

➤ **Використовуйте і слова і дії.** Негайно зупиняйте дії дітей, якщо вони можуть бути небезпечними для них самих чи для навколишніх. Коли небезпечна ситуація залишилася позаду, діти краще зрозуміють, що ви від них вимагаєте і що з цього приводу міркуєте.

➤ **Будьте терплячими, вимагаючи виконання правил.** Малюки - новачки у суспільстві. Від них не можна очікувати дотримання правил на першу вимогу. Ставтеся до дітей, як до новачків, які ще тільки вчаться. Якщо у дітей проблема з виконанням правил, спробуйте:

- повторити свої слова повільно і чітко;
- сказати те ж саме, але простішими словами;
- супроводити свої слова жестами;
- показати дітям, чого ви від них вимагаєте.

Застосування цих практичних порад допоможе педагогам, батькам набути навичок виховання дітей дошкільного віку у питаннях самодисципліни, заохочення дітей для позитивного сприйняття самих себе, покращення комунікації й побудови позитивних стосунків.

Відповідальні за випуск:

Яценко О.В. – Директор Департаменту освіти Вінницької міської ради
Москальчук Н.І. – завідувач комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Редакційна колегія:

Зима Л.Т. – методист з навчальних дисциплін
Косолапова О.В. – методист з навчальних дисциплін
Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів
Пелішенко Г.Ф. – методист з навчальних дисциплін
Побережна І.В. – методист з з навчальних дисциплін
Токар О.В. – методист з навчальних дисциплін
Щеголева Т.А – методист з практичної психології та соціальної роботи

Комп'ютерна верстка:

Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів